

# V. ÜNİTE: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM DERS NOTLARI

## KAYNAKLARIMIZ KAZANCA DÖNÜŞÜYOR

### Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler

İnsanların yaşamlarını sürdürebilmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yapmış oldukları işlere **ekonomik faaliyet** denir.

**Doğal Kaynak:** Oluşumunda insanların etkisinin bulunmadığı, doğada var olan tüm zenginliklerdir.

Topraklarımız, ormanlarımız, sularımız, madenlerimiz, turizm kaynaklarımız doğal kaynaklardır.

Doğal kaynaklar ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturur.

**Ülkemizde ekonomik faaliyet çeşitliliği fazladır. Bunun sebepleri şunlardır:**

- Yeryüzü şekillerinin çeşitlilik göstermesi,
- Üç farklı iklim tipinin görülmesi,
- Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması,
- Gelişmiş ulaşım ağının olması,
- Yer altı ve yer üstü su kaynaklarının zenginliği,
- Göreceli konumu sebebiyle önemli geçiş yolları üzerinde bulunmasıdır.



### Topraklarımız

- Toprak, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı ana kaynaktır.

Bunların dışında toprak; seramik, fayans, cam, kiremit, tuğla ve çimento üretiminde kullanılan doğal kaynağımızdır.

- İnsanların toprağı işleyerek ekme ve dikme yoluyla ondan ürün elde etmesi faaliyetine **tarım** denir.

- Türkiye’de çeşitli iklim ve toprak tiplerinin görülmesi, tarım ürünleri çeşitliliğinin de artmasına yol açmıştır.

- Karadeniz kıyılarında, fındık ve çay gibi bol yağış gerektiren tarım ürünleri yetiştirilir.

- İç bölgelerde tarıma elverişli geniş ova ve platolar yer alır. Buralarda karasal iklim koşullarına uygun olarak tahıl üretilir.

- Akdeniz kıyılarında verimli ovaların yer alması, sulama imkânlarının gelişmiş olması ve ılıman iklim görülmesi sayesinde muz, turunçgiller, mısır, yer fıstığı, pamuk ve gül yetiştirilir.

- Ülkemizin güneydoğusundaki verimli ovalarda pamuk, Antep fıstığı ve kırmızı mercimek yetiştirilir.

- Ülkemizin Ege denizi kıyılarında Akdeniz ikliminin görülmesine bağlı olarak zeytin, pamuk, üzüm, incir, tütün ve turunçgiller yetiştirilir.



- Türkiye, kuru üzüm, kayısı, fındık, incir ve kiraz üretiminde dünyada **ilk sırada** yer alır.

Ekonomik değer taşıyan hayvanların yetiştirilip pazarlanmasına **hayvancılık** denir.



### Hayvancılık Faaliyetleri

1. Büyükbaş Hayvancılık
2. Küçükbaş Hayvancılık
3. Balıkçılık
4. Arıcılık
5. Kümes Hayvancılığı
6. İpek Böcekçiliği

**1. Büyükbaş hayvancılık**, gür otlakların bulunduğu yerlerde mera hayvancılığı şeklinde yaygın olarak yapılır.

- Karadeniz'in doğu kıyısı ve Doğu Anadolu'da (**Erzurum-Kars**) büyükbaş hayvancılık gelişmiştir.
- Nüfusu fazla olan yerlerde yapılan hayvancılık türü de **besi (ahır)** hayvancılığıdır.
- Konya, İzmir vb. büyükşehirlerin çevresinde yapılmaktadır.

**2. Küçükbaş hayvancılık**, bozkır bitki örtüsünün yaygın olduğu yerlerde yapılmaktadır.

- Türkiye'de küçükbaş hayvancılık **en fazla** İç Anadolu'da yapılmaktadır.
- İç Anadolu'da **koyun ve tiftik keçisi** yetiştiriciliği yapılırken Akdeniz kıyı kesiminde ise **kıl keçisi** yetiştirilmektedir.

**3. Balıkçılık**, ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olmasından dolayı önemli bir ekonomik faaliyettir.

- Ülkemizde balıkçılık **en fazla Karadeniz'de** daha sonra Marmara Denizi, Ege Denizi ve Akdeniz'de yapılmaktadır.

**4. Arıcılık**, bal üretimi için bitki çeşitliliği çok olan dağlık yerlerde yapılır.

- Rize, Muğla, Adana, Hakkari, Kars, Bitlis gibi illerde arıcılık yaygındır.

**5. Kümes hayvancılığı**, et ve yumurta ihtiyacını karşılamak amacıyla nüfusu fazla olan yerlerde yapılan hayvancılık türüdür.

- Nüfusun fazla olması ve pazarlama imkânlarının kolay olmasından dolayı en fazla Bolu, Balıkesir, Manisa vb. illerde yapılmaktadır.



**6. İpek böcekçiliği**, ipek böceği yetiştirme ve kozasından ipek elde etme faaliyetidir. İpek böceği dut yaprağı yemek suretiyle beslenir.

- Ülkemizde en fazla Diyarbakır Bursa, Balıkesir, Bilecik çevresinde gelişmiştir.

### **Ormanlarımız**

- Ülkemizin önemli kaynaklarından biri ormanlardır. Ağaçların sık veya seyrek ancak kesintisiz bir örtü oluşturduğu alana **orman** adı verilir.

- Türkiye'nin önemli doğal kaynaklarından biri de ormanlardır.

- Nemlilik ve yağış, ülkemizdeki ormanların dağılımını etkileyen en önemli etkidir. Bu nedenle ormanlarımızın büyük bölümü kıyı bölgelerimizdedir.

- En fazla ormana sahip olan bölgemiz **Karadeniz Bölgesi'dir**. Daha sonra sırasıyla Akdeniz, Ege, Marmara, Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi gelir.

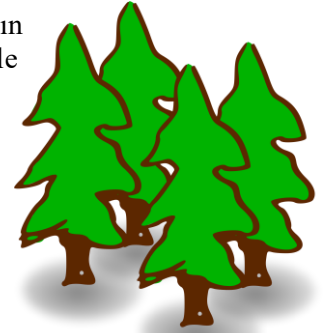
- Ormanların birçok faydası vardır.

- Orman, hem canlı yaşamının temel ihtiyaçlarından biri olan oksijen kaynağı hem de içerisindeki birçok bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapan ağaç topluluklarıdır.

- Kâğıt, kereste ve mobilya sanayisinde ve inşaat alanında yararlanılan ormanlar; erozyonu azaltır, atmosfere oksijen kazandırır, dinlenme alanı oluşturur.

- Ayrıca çam ağaçlarından elde edilen çam fıstığı ve reçinesi, sığıla ağaçlarının yağı kozmetik alanında kullanılmaktadır.

- Ormanlardan turizm alanında da yararlanılır.



### Sularımız

- Ülkemiz üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır. (Akdeniz, Karadeniz, Ege ve Marmara denizine kıyısı vardır.)
- Yer altı ve yer üstü su kaynakları bakımından zengindir.
- Birçok akarsu ve göl bulunmaktadır. (Kızılırmak, Yeşilırmak, Fırat, Dicle, Seyhan, Sakarya vb. nehirlerimiz vardır. (**En büyük gölümüz Van Gölü'dür.**)

### Sulardan şu şekilde yararlanılmaktadır;

- İçme suyu olarak kullanılmaktadır.
- Tarımda sulama yapılmaktadır.
- Balıkçılık yapılmaktadır.
- Kaplıca ve ılıcalar ile sağlık turizmi yapılmaktadır.
- Hidroelektrik enerji elde edilmektedir.
- Deniz turizmi yapılmaktadır.
- Ulaşımda kullanılmaktadır.
- Su sporları (rafting) yapılmaktadır.
- Ülkemizde balıkçılık en fazla **Karadeniz'de** yapılmaktadır.
- Güneydoğu Anadolu Projesi (**GAP**) ile Fırat ve Dicle Nehirleri kullanarak ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda kalkınma amaçlanmıştır.



### Madenlerimiz

- Yer kabuğunun bazı bölgelerinde doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan minerallere **maden** denir.
- Madenlerin yer altından çıkarılması faaliyetine ise **madencilik** adı verilir.

- Türkiye madenlerinin araştırılması, sistemli olarak çıkarılıp işletilmesi için 1935 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün girişimleriyle **Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA)** kurulmuştur.



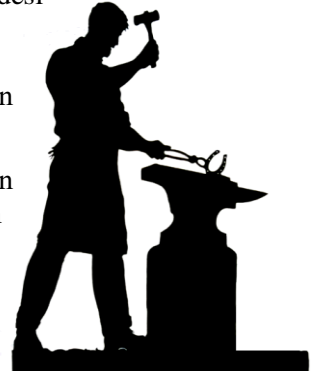
Ülkemiz, yer altı kaynakları bakımından oldukça zengindir.

**Bor:** Dünyada bor rezervi bakımından **en zengin ülke Türkiye'dir**. Bor porselen, cam, sabun, deterjan, boya yapımında, fotoğrafçılıkta, uçak ve roket yakıtı yapımı gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Ülkemizde bor madenleri genel olarak Balıkesir, Bursa, Eskişehir ve Kütahya illerinden çıkarılır.

**Demir:** Kullanım alanı oldukça geniş olan demir madeni, demir çelik sanayisinin hammaddesidir. Ülkemizde bol miktarda bulunan demir madeni Sivas, Kütahya, Balıkesir, Malatya, Bingöl başta olmak üzere birçok ilimizde çıkarılmaktadır.

**Bakır:** Elektrik-elektronik sanayisinin hammaddesi olan bakır madeni, ülkemizde bol miktarda bulunan madenlerden birisidir. Bakır, ülkemizde genellikle Samsun, Artvin, Elâzığ ve Rize illerinden çıkarılır.

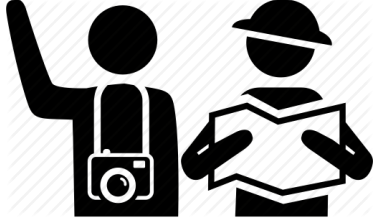
**Krom:** Türkiye'nin en önemli ihraç madenlerinden biri olan krom, aynı zamanda çeliğin sertleştirilmesinde kullanıldığı için, demir-çelik sanayisinin hammaddelerinden biridir. Kromun çıkarıldığı başlıca iller Elâzığ, Bursa, Muğla ve Kayseri'dir.



- Ülkemizde, mermer, boksit, kömür, altın, barit, cıva, kurşun, lüle taşı gibi daha birçok maden rezervi bulunmakta ve bu rezervler ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır.

## Turizm

- **Turizm**, gezmek görmek, eğlenmek, dinlenmek ve alışveriş yapmak gibi amaçlarla düzenlenen gezilerdir.
- Geziye çıkan kişilere **turist**, turistlerin ülkemizde harcadığı paraya **döviz** denir.



- Türkiye; iklimi, doğal güzellikleri ve tarihi varlıklarıyla zengin bir turizm potansiyeline sahiptir.
- Ülkemizin güzelliklerini görmek için her yıl farklı ülkelerden turistler ülkemizi ziyarete gelirler.

- Bu ziyaretlerle ülkemize döviz girdisi sağlayan turistler sayesinde ekonomik kazanç elde etmiş oluruz.
- Turizm, ülkemiz için önemli bir gelir kaynağı olduğundan ‘**bacasız sanayi**’ olarak da adlandırılmaktadır.
- Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ülkemiz, turizm açısından önemli höyükler, antik şehirler, anıtlar, müzeler, kaleler gibi daha nice tarihi güzellikle doludur.

## DÜNYAMIZA SAHİP ÇIKALIM

### Enerji Kaynaklarımız

Enerji kaynakları, oluşma şekillerine ve kullanıldıklarında yenilenme sürelerine göre, **yenilenemez enerji kaynakları** ve **yenilenebilir enerji kaynakları** olmak üzere iki grupta incelenir.

### Yenilenemeyen (Tükenebilen) Enerji Kaynakları

Kullanıldıkça tükenen ve tekrar oluşması çok uzun yıllar alan enerji kaynaklarına **yenilenemeyen enerji kaynakları** adı verilir.

- Taş kömürü, linyit, petrol, doğal gaz ve nükleer enerji yenilenemeyen enerji kaynaklarına örnektir.

### Taş Kömürü

- Ülkemizde **Zonguldak** ve çevresindeki madenlerden çıkarılır.



- Isı enerjisi oldukça yüksektir. Bu yüzden demir-çelik sanayisinde kullanılır. Taş kömürü kullanılarak **Çatalağzı Termik Santralinde (Zonguldak)** elektrik üretilmektedir.

### Linyit

- Linyit ülkemizde **en yaygın** olarak bulunan enerji kaynağıdır.
- Taş kömürüne göre ısı enerjisi düşüktür. Termik santrallerde elektrik üretiminde ve evlerde ısınmada kullanılmaktadır.
- Ülkemizde en fazla **Kahramanmaraş (Afşin, Elbistan), Muğla (Yatağan), Manisa (Soma) ve Kütahya’da (Tunçbilek, Seyitömer, Tavşanlı)** çıkarılır.

### Petrol

- Ülkemiz, petrol ihtiyacının büyük bir kısmını ithalatla karşılar.
- **Batman, Siirt, Diyarbakır ve Adıyaman** ülkemizde petrol çıkarılan illerimizdir.



- **Aliağa (İzmir), İpraş (İzmit), Ataş (Mersin), Orta Anadolu (Kırıkkale) ve Batman** rafinerisi ülkemizdeki petrol rafinerileridir.

### Doğal Gaz

- Ülkemizde doğal gaz **Kırklareli (Hamitabat) ve Mardin’de (Çamurlu)** çıkarılır.
- İhtiyacımızın büyük bir kısmı ithal edilir. Doğal gaz konutların ısıtılmasında, sanayide ve elektrik üretiminde kullanılır.

- **Ambarlı (İstanbul)** ve **Ovaakça (Bursa)** doğal gazla çalışan enerji santrallerimize örnektir.

### Nükleer Enerji



- Uranyum ve toryum madenlerinin ham madde olarak kullanılmasıyla elde edilen enerji türüdür.
- Ülkemizde şu anda aktif olarak kullanılan nükleer enerji santrali yoktur.
- **Mersin’de** yapım aşamasında olan ve **Sinop’a** yapılması planlanan iki nükleer enerji santrali projesi bulunmaktadır.

### Yenilenebilir (Tükenmeyen) Enerji Kaynakları

Kullanıldıkça tükenmeyen ve tekrar oluşması uzun yıllar almayan enerji kaynaklarına **yenilenebilir enerji** kaynakları adı verilir.

- Güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, hidroelektrik enerji ve jeotermal enerji yenilenebilir enerji kaynaklarına örnektir.

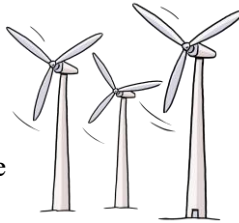
### Güneş Enerjisi

Güneşli gün sayısı fazla olan bölgelerde ısınmada, elektrik ve sıcak su üretmede kullanılır. Ülkemizde güneş enerjisinden en fazla **Akdeniz kıyı kesiminde** ve **Güneydoğu Anadolu’da** yararlanılmaktadır.



### Rüzgâr Enerjisi

- Rüzgârın gücünden yararlanılarak elde edilen enerji türüdür.
- **Çanakkale, Balıkesir, İzmir ve İstanbul** rüzgâr santrallerinin kurulduğu şehirlerimize örnektir.



### Hidroelektrik Enerji

- Suyun akış hızından yararlanılarak elde edilen enerji türüne hidroelektrik enerji adı verilir.
- Çok sayıda nehir bulunan ülkemizde hidroelektrik enerji potansiyeli yüksektir.
- Atatürk Barajı , Karakaya Barajı, Keban Barajı, Hirfanlı Barajı ülkemizde hidroelektrik enerji üretimi yapılan barajlara örnektir.
- Hidroelektrik enerji potansiyeli en fazla **Doğu Anadolu’da** ve **Karadeniz’in kıyı kesimindedir.**

### Jeotermal Enerji

- Jeotermal enerji fay hatlarının bulunduğu yerlerden çıkan sıcak su buharı ile üretilen enerjidir.
- Denizli, Aydın, Afyonkarahisar, Çanakkale ve Manisa’da bu enerji ile elektrik üreten jeotermal santraller bulunmaktadır.
- Seraların ısıtılması, konutların ısınması, kaplıca ve ılıçalarda yararlanılmaktadır.

Yenilenemeyen Enerji Kaynaklarının Özellikleri	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Özellikleri
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bu kaynaklardan elektrik enerjisi üretilirken aşırı miktarda karbondioksit açığa çıkar.</li> <li>• Kaynakların kullanım süresi sınırlıdır. Kaynaklar kullanıldığında yeniden oluşmaları çok uzun yıllar alır.</li> <li>• Ülkeyi dışa bağımlı hâle getirir.</li> <li>• Canlı yaşamına verdiği zarar çok fazladır.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bu kaynaklardan elektrik enerjisi üretilirken az miktarda karbondioksit açığa çıkar.</li> <li>• Kaynakların kullanım süresi sınırsızdır. Kaynaklar kullanıldığında kısa zaman içinde yeniden kullanılabilir.</li> <li>• Ülkenin enerji ihtiyacını kendi kaynaklarıyla karşılar. Canlı yaşamına verdiği zarar çok azdır.</li> </ul>



## Doğal Kaynaklar Sınırsız Değildir

- Yeryüzündeki tüm canlıların ihtiyacı olan doğal kaynaklar sınırsız ve tükenmez değildir. Dünyada nüfus hızla artarken sınırlı olan doğal kaynaklar da insanlar tarafından bilinçsizce tüketilip yok edilmektedir.
- Doğal kaynaklarımızdan olan su, yeryüzündeki **tüm canlılar için** gerekli olan bir yaşam kaynağıdır.
- Tüm canlılar için gerekli olan su kaynaklarının bilinçsiz ve yanlış kullanılması sonucunda temiz ve içilebilir **su oranı giderek azalmaktadır**. Su kaynaklarının azalması başta insanlar olmak üzere tüm canlıları olumsuz etkilemektedir.
- Üzerinde yaşadığımız toprak gerek tarım gerekse içinde barındırdığı madenler açısından önemli bir doğal kaynaktır. İnsanların toprağa bıraktığı katı ve sıvı atıkların etkisiyle toprağın verimliliği azalır.
- **Ormanların bilinçsiz şekilde yok edilmesi** ise erozyon yoluyla verimli toprakların yok olmasına ve aynı zamanda yabani hayvanların doğal yaşam alanlarının ortadan kalkmasına da neden olmaktadır.
- Enerji üretiminde kullanılan petrol, kömür ve doğal gazın bilinçsizce çok hızlı şekilde tüketilmesi gelecekte bu kaynakların tükenmesine neden olacaktır. Ayrıca petrol, kömür ve doğal gazın yanması sonucunda ortaya çıkan karbondioksit gazı atmosferi kirleterek küresel ısınmanın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, **gelecek nesillerin** yaşamını zorlaştıracaktır.



## BİR PROJEM VAR

**Yatırım projesi** bir ihtiyacı gidermek veya var olan bir problemi çözmek amacıyla kaynakları değerlendirip imkanları genişletmek veya geliştirmek için yapılan öneridir.

Yeni iş kurarak veya mevcut işleri geliştirerek mal veya hizmet üreten kişiye **girişimci** adı verilir.

- Yatırım projesi planlanırken mevcut kaynağın durumu, projenin maliyeti, proje sonunda ortaya çıkacak ürünün nasıl pazarlanacağı ve ulaşımın nasıl sağlanacağı konuları göz önünde bulundurulmalıdır. **Ayrıca projenin sürdürülebilir olması da önemlidir.**

- Bir bölgenin iklimi, yer şekilleri, ulaşımı, nüfusu gibi özellikleri o bölgede yapılan ekonomik faaliyetleri ve yatırımları doğrudan etkiler.
- Ülkemize baktığımızda farklı bölgelerde farklı coğrafi özelliklerin olduğu görülmektedir. Bu nedenle farklı bölgelerimizde farklı ekonomik faaliyetler ve yatırımlar gerçekleştirilmektedir.
- Ülkemizde bitkisel yağ fabrikası kurmak isteyen bir yatırımcı zeytinin bol olduğu **Ege kıyıları**nda ya da ayçiçeğinin bol olduğu **Trakya**'da yatırım yapabilir.
- Kâğıt ve mobilya ile ilgili yatırım yapmak için ormanların çok olduğu **Karadeniz kıyıları**, et ve süt ile ilgili yatırım yapmak için ise hayvancılığın geliştiği **Doğu Anadolu** tercih edilebilir.
- Tahılların yetiştirildiği yerlerde un, makarna ve yem fabrikaları; şeker pancarının yetiştirildiği yerlerde şeker fabrikası kurulması uygundur.



- Küçükbaş hayvancılığın yapıldığı yerler dokumacılık sanayisinin kurulmasına uygundur.
- Deniz kıyılarında ve doğal güzelliklerin bulunduğu yerlerde konaklama alanında yatırımlar yapılabilir, ticari ve turistik işletmeler açılabilir.

### Ülkemizde Yatırım Yapmak İçin Gerekli Olan Unsurlar

- |              |            |              |
|--------------|------------|--------------|
| 1. Ham madde | 2. Sermaye | 3. Ulaşım    |
| 4. İş gücü   | 5. Enerji  | 6. Pazarlama |

### VERGİLERİMİZLE AYDINLIK YARINLARA

Toplumsal ortak ihtiyaçlarını karşılamak için devletin yerine getirmesi gereken hizmetlere **kamu hizmeti** adı verilir.

Ülkenin korunması, kişilerin can ve mal güvenliğinin sağlanması; baraj, liman, köprü inşa edilmesi kamu hizmetlerine örnektir.

Devletin kamu hizmetlerini karşılayabilmek için vatandaşlardan doğrudan ya da dolaylı şekilde almış olduğu paraya **vergi** denir.

Vergi alma hakkı yalnızca devlete aittir. Anayasamızın 73. Maddesine göre herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür.

- Vergi vermek bir vatandaşlık görevidir.
- Vergiler ülkenin kalkınabilmesi, ileriye dönük projeler üretebilmesi ve halkın gelir düzeyinin yükseltilmesi için oldukça önemlidir.
- Devlet, verdiğimiz vergiler ile yollar, köprüler, hastaneler, okullar, barajlar gibi hizmetleri vatandaşlarına sunar. Ödediğimiz vergiler hizmet olarak bize geri dönmektedir.
- Alışveriş sonrasında fiş ya da fatura alamadığımızda ise **Alo Maliye 189** telefon hattını arayarak vatandaşlık görevimizi yerine getirebiliriz.

### NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TÜRKİYE

Belli bir alanda kendini iyi yetiştiren, yaptığı işte uzman olan ve ülkesine katkı sağlayan insanların tümü **nitelikli insan gücü** olarak tanımlanabilir.

Yaratıcı fikirlerini hayata geçirip yeni iş kuran veya mevcut işlerini geliştiren kişilere **girişimci** denir.



Nitelikli insanlar, aynı zamanda girişimci ruha sahiptirler. Girişimciler, yaptıkları işte başarılı olup işlerini büyüttükleri gibi başka insanlara da iş olanağı sağlayabilirler. Böylece ülkede üretim artar, ekonomi olumlu yönde etkilenir.

**Türkiye’de ilk uçak fabrikasının kuruluşu ve ilk yerli paraşüt üretimi gibi ilkleri gerçekleştiren Nuri Demirağ, ülke ekonomisine katkı sağlayan nitelikli insan gücüne örnektir.**

### **Nitelikli İnsanların Genel Özellikleri**

- İşlerini en iyi şekilde yapmaya çalışırlar.
- Zamandan, malzemedan, emekten tasarruf etmeye çalışırlar.
- Yeniliklere açıktırlar.
- Girişimcidirler.
- İşlerini severek yaparlar.
- Gelişime ve değişime açıktırlar.
- Yaratıcı, çalışkan ve üretkendirler.



## MESLEĞİMİ SEÇİYORUM



- İnsanların geçimlerini sağlamak için sürekli olarak yaptıkları işe **meslek** adı verilir.
- Bireyler ilgi, istek ve becerilerine göre kendilerine bir meslek seçerler.
- İnsanlar, çeşitli meslekler arasından en iyi yapabileceklerini düşündükleri mesleğe yönelmelidir.
- Kendine uygun olan mesleği seçen birey, işini severek yapar, mesleğinde ilerler ve işini yaparken daha üretken olur.

### **MESLEK SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER**

- |                           |                                 |
|---------------------------|---------------------------------|
| • Fiziksel özellikler     | • Toplumda mesleğe olan talep   |
| • İstek ve hayaller       | • Ailenin beklentisi            |
| • İlgi ve yetenekler      | • Akraba ve arkadaşların etkisi |
| • Ülkenin ekonomik durumu | • Ailenin ekonomik durumu       |

### **Meslek Seçerken Kendimize Sormamız Gereken Sorular**

- Nasıl bir hayat sürdürmek istiyorum?
- Hangi meslekte başarılı ve mutlu olabilirim?
- Seçeceğim meslek için hangi eğitimi almam gerekiyor?
- Seçeceğim mesleğin özellikleri nelerdir?
- Seçeceğim meslek ilgi ve yeteneklerime uygun mudur?

### **Birey, meslek seçimi konusunda karar verirken**

- Danışman öğretmenlerden,
- Rehberlik uzmanlarından,
- Üniversitelerin kariyer planlama birimlerinden,
- İlgilendiği mesleklerde faaliyet gösteren kişilerden yardım alabilir.